

A SZENVEDÉSRŐL

Talán érthető, hogy Jeruzsálem porbahullott Isten büntető vészjének csapása alatt, mert nem állta meg helyét „a megpróbáltatások órájában” — bár itt is jelentkezhetnék már az emberi értelem kérdéseivel: Miért kellett Jézus szava (és a történelem szava) szerint a „gyermekeket a falakon szétzúzni”, akik mégsem lehettek felelősek atyjuk bűneiért, — vagy egyáltalában miért csak a késői nemzedékeket sújtotta „Isten haragja”, hiszen mégsem ők feszítették meg az Urat, — és miért kellett egyképpen szenvedniök a jóknak és a gonoszoknak?

De a Jeruzsálem bukásának kérdése az egész emberiség nagy kérdésévé tágu. Izgatóbb ez minden más kérdésnél és mindenkit foglalkoztat, akár némán a szívébe zárja, akár csendes könnypatakká változva gördül le arcán, akár a mélységekből buggyan fel, mint a tengeralatti forrás, akár vadul, szökőárként csapódik a partoknak és ragad magával mindent, s mikor elviharzott, holttestek ringanak a víz színén és nem mindegyiknek ragyog az arcán a „Szajna ismeretlen halottjának” mosolya...

1. Istenem, miért hagysz minket szenvedni? És (mert ez a kérdés még valami mást is takar): miért, miért akarod, hogy szenvedjünk?

Az emberiségnek sok bajáról joggal el lehet mondani: „Ézt Isten nem akarja, csak megengedi” — tudniillik mindarról, ami emberi szenvedélyből és bűnből fakad és a népek életének borzalmaiban torlódik össze. De sok szenvedésről, melyek válogatás nélkül lecsapnak mindenkire s nem kevésbé égetnek, mint azok, melyeket bűneinkkel magunk okoztunk, nem lehet ezt elmondani. Ilyen például az a tapasztalat, hogy természetünknel fogva mindnyájan szép reményeknek, terveknek, kívánságoknak légióit ápolgatjuk magunkban, álmódzva, „milyen szép is lenni!”, s ezek hajótörést szenvednek az emberi lehetőségek határain, az emberi akarat tehetetlenségén az erősebb sorssal szemben — ezekről nem igazában mondhatjuk, hogy saját bűneink okozták, hiszen ezek természetünkkel járnak, egészen függetlenül bármelyikünk akaratától. S nem ugyanez érvényes-e arra a másik rosszra is, mellyel együtt születünk, együtt nőttünk nagyra, mely mindig és mindenhol árnyékként követ: a bizonyosság, hogy meg kell halnunk? „El van határozva, hogy az emberek egyszer meghaljanak” — s ki határozta el, ha nem Isten? Miért?

Miért? Igen, legalább ezt szeretnénk tudni, ha magán a tényen már nem is változtathatunk!

Egyesek azt gondolták, és nagy bölcs (ha ugyan nem inkább azt mondanád: nagy bolond) volt az, aki kitalálta, hogy változtathatunk rajta, elmenekülhetünk a szenvedés elől, valamennyi elől! Mivel minden szenvedés forrása az élet akarása, és minden kívánság új fájdalomakat szül, le lehet és le is kell mondanunk az akarásról, semmit se

akarjunk többé, lenni se akarjunk többé: a Nirvána, a nem-lét a boldogság!

De a menekülés a szenvedés elől — legyőzi-e a szenvedést? És egyáltalában: kiharcolhatjuk-e a nem-létet, ha már egyszer vagyunk? Mert hiszen van-e igazában hatalmunk a lét felett?

Miért kell hát szenvednünk? A kérdés megmaradt. A magyarázatok különfélék:

Nagyon sokan, akik kevésbé gondolkodtak mélyen, mint a fenti bölcs, gyorsan kéznél vannak megoldásaikkal. De ezek természetesen csak részletmegoldások: első pillantásra láthatjuk rajtuk a semmitsem-tudás tragikumát. „A kapzsiság minden baj forrása“ olvashatjuk a Sibylla-könyvekben; „az érzéki vágy, a szexuális ösztön“, bizonygatják más, épp olyan tiszteletreméltó moralisták; „a húsevés“, állítják mások — „az öröklési törvények semmibevétele“, „a kapitalisták“, „a zsidók“, „a szabadkőművesek“, „a papok“, stb., stb.... Mindezek a kikiáltók egy-egy vesszőparipán nyargalnak és féket odavetve viharzanak rajta, egyenesen Utópia országába, a szenvedéstől ment álomvilágba, mely soha nem valósulhat meg.

Megkísérelhetjük a szenvedés átértékelését és azt mondhatjuk, hogy a szenvedés jó; felebreszti az erőt, ellenállásra feszíti az energiákat, előhozza a lélek tartalékaiból a legjobbat, amilye csak van, s ezáltal leszünk igazán emberek, ezáltal jutunk el a teljesértékű életre! — Ez már igaz (bizonyos értelemben), de az élet, amire ezen az úton kibontakozunk, mégis csak mindenképpen véges és gyors léptekkel siet a halál felé!

Megpróbálhatjuk azt mondani, hogy a szenvedés — büntetés, a fájdalom vezeklés gonosz vágyainkért. Ez valóban érvényes sokféle szenvedésre. De ha ez lenne az általános megoldás, miért sujt a sors keze gyakran olyan keményen megszületett ártatlan gyermekekre és miért hagyja kényükre-kedvükre a bűnösöket? És nem éppen azok értik-e legjobban, hogy a szenvedést látókörükből messze elúzzék, élvezetek közt elfeledjék, akiknek a legtöbb engesztelnivalójuk lenne? S nem éppen azért lett-e az élvezetek iparosítása olyan kifizető üzlet, mert egy órányi boldog feledésért szívesen odavetnek egy napi keresetét? De ez sem használ semmit! Lényegében sem a dolgok, sem az emberek nem segíthetnek kijutni a szenvedésből; semmi sem tudja megszüntetni, semmi sem tud boldoggá tenni — még egyik ember a másikat sem. A gyermek biztonságban érezheti magát anyja ölén (bár a gyermekeknek is vannak már fájdalmaik, melyeket egy anya sem tud csillapítani); szerelmesek gondolhatják a szerelem első ujjongásában, hogy kölcsönösen menedéket nyújthatnak egymásnak a bajok elől, hogy a boldogság forrásai lehetnek, — míg végül ráébrednek, hogy „senki sem lehet a másik számára az, ami szeretne lenni“, hogy a legmélyebb részvét sem vált meg, mert végeredményben a másiknak is a saját problémáival kell megbirkóznia.

2. Aki nem tudja a fejét a homokba dugni és semmire sem gondolni, mint egy jámbor barom, mert a semmibe meredni a szellem számára egyenlő a kétségbeeséssel, annak csak egy megoldás marad, s ez

valóban meghozhatja jó életének a fordulatot: az az óra, melyben az ember abba hagyja a kérdezősködést az élet végső titkainak miértje után és a tényeket úgy fogadja, amint vannak: egy magasabb akarat folyományaként. Ha tud bátorságot meríteni ehhez az alázathoz, fel tudja ismerni saját semmisségét, legyen tud mondani teljes lelkéből: „Legyen meg a Te akaratod, a Te terved! Nem akarom megérteni; csak hinni akarom, hogy a Te terved jó — mert Te vagy a Jó, Istenem és Atyám”: — ez a szabadulás órája; ebben az órában jön el Isten az emberhez és megváltja őt.

A hit „homályos helyeken világító szövetnek”, mondja Péter apostol (2, Pét. 1, 19.). A hely, ahol állunk, a világ, a hívő számára is homályos: nem ért meg belőle semmit. Sokat gondolkodott az életről és rájött, hogy megértésről nem is lehet szó. Így bölcsebb dolog abbahagyni a fejtörést. Az Istenbe vetett hit mindenképpen az ember végső igazsága. Istenben hinni annyi, mint létünk észszerűségében hinni, a nélkül, hogy az egyes esetek értelmét felfoghatnánk, vagy fel kellene fogjunk. A hit felpillantás Hozzá, aki saját szeretett Fiát sem kímélte a kereszttől; a hit annyi, mint Jézussal vállunkra venni a keresztet és várni megdicsőülésünket. A hit kilátás olyan megoldás felé, amelyet nem láthatunk, amely egy másik világból jön felénk. — onnan, ahol majd látni fogunk és boldogok leszünk a hittel viselt, bátran legyűrt szenvedésekért.

Nem mintha a hit számítás lenne: „Ennyi szenvedés — ennyi menyeyi jutalom!” Hanem: ennyi szenvedés — ennyi előbbrehaladás a bensőségben, a hitben, az Istenbe vetett bizalomban, ennyi ösztönzés alázatra, részvételre és szeretetre, — röviden: ennyi belső szépség és érték az emberi életben.

A szenvedés Isten nagy titka marad. Nem érthetem meg az életet, nem érthetem meg Istent: így nem érthetem meg a szenvedést sem. Beszélhetek róla, de megoldani csak magában az életben tudom, a hívő ember megtapasztalásának segítségével.

A szenvedést a hit nem oldja fel és nem veszi el; de azt, ami negatív, ami az életünk számára ellenséges benne, Istenben legyőzi, nem mintha az Istenre vetett pillantásban megérthetnők, hanem mert az Istenre vetett pillantásban észszerűnek hisszük. A hívő számára a szenvedés egy vércsepp Jézus keresztyéről — s így felette ragyog Jézus dicsőségének egy sugara is.

Ha mindent Isten fényében nézek (s nemcsak nézek, hanem élek is!), akkor mindennap fégybemegy bennem valami a „katarziszból”, a lelki megtisztulásból, amit a misztikusok lelki „átalakulásnak”, transzformációnak hívnak. Szebb, tisztább leszek bensőmben és megtanulok mosolyogni mindenhez ami van.

Méltón szenvedni annyi, mint méltón élni. Ez csak a hitben, Isten erejében lehetséges. És a hit nem ennek vagy annak az okosan átgondolt tanrendszernek az elfogadása, hanem önmagam teljes lélekkel való átadása Istennek, az Atyának, Istennek, a Megváltónak, és Istennek, a Vigasztalónak és Boldogítónak. A hit kegyelem. Imádkozunk e kegyelemért!

Fordította: *Divald István*